DRŽAVNO TOŽILSTVO V LJUBLJANI
Došlo 18. IX. 1930
krat, prilog.

Poštnina plačana v gotovini — V Ljubljani, dne 18. septembra 1930. — Štev. 8. Letnik LXXI. (Šol. leto 1930/31)

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6 I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Organizacija in članstvo.

Parkrat se je že pisalo v našem glasilu o tej zadevi. Pa se mi zdi, da je še ta zadeva vedno aktualna. Mogoče danes bolj, ko kdaj poprej.

Ker ima večina naših učiteljskih društev sedaj svoje občne zbore, in tudi večina mlajših tovarišev sedaj vstopa v našo organizacijo, zato se mi zdi potrebno, da skupno obnovimo — ker to preradi pozabljamo — kake dolžnosti ima članstvo do svoje organizacije, obenem pa tudi, kaj lahko članstvo od svoje organizacije zahteva.

O postanku naše organizacije, o njeni potrebi, ki jo je spravila na svet, se hočem dotakniti čisto kratko te točke, to pa zato, ker se organizaciji dela tolikokrat krivica, kot bi ona nas potrebovala in ne pa mi njo... Pa učiteljstvo jo potrebuje, še posebno mlado učiteljstvo.

Organizacija vzdržuje v človeku nesebičnost, vzgaja značaj, ker zatira v njem izrodke egoizma in vzdržuje smisel za skupnost.

Treba je vedno žrtev, da se prihaja k sestankom, k zborovanjem. Žalostno, da so tudi v naši organizaciji tovarišice, ki se tega ne zavedajo, posebno glede posečanja zborovanj. Za vse mogoče sestanke je dovolj časa, za par ur mesečno, ki naj bi bile posvečene lastni stanovski organizaciji, pa ni časa.

Če pa nam preti nevarnost, da bomo prikrajšani v enem ali drugem, tedaj bi bilo potrebno, da stopimo vsi na branik, ali tudi tedaj jih ne bodemo videli. Pravijo pač, da jim nič ne koristi, če so včlanjeni v organizaciji. Kadar pa se kaj doseže, pa se ravno ti ne vprašajo, ali jim koristi ali ne, ampak vam brez sramu reko, da jim to itak pripada, da jim to itak gre. Žalostno, a resnično!

Da organizacija tudi izobrazuje, mislim, da mi o tem pač ni treba izgubljati besedi. Sprožiti hočem samo nekaj točk, ki so v tako tesni zvezi z našim dobrim ali slabim uspehom, ki so bolj ali manj znane, pa se na žalost nanje pozablja.

Eden prvih pogojev dobrega člana je, da je nesebičen in napram tovarišem·icam obziren.

Postranska reč je, kako delajmo, glavno je, da si v dno duše prepričan, da nam je potrebno delati. Vsak naj dela tako (seveda v okviru društvenih pravil), kakor misli, da je najbolje. Tako bodemo največ dosegli, **vsak naj dela iz ljubezni do organizacije.** Ne sme pa nas brigati to, kako eni ali drugi sodijo o našem delu. Če sem storil to, kar sem zmogel po svojih močeh, sem storil svojo dolžnost, da sem le zadovoljen sam pri sebi. Te notranje zadovoljnosti mi nihče ne more vzeti. **Naša organizacija naj bo zveza dela in zaupanja v zmago; nad slehernim članom naj bedi kot Damoklejev meč zavest, da je njegovo delo neobhodno potrebno.**

Veselje do dela jemljejo taki člani, ki mislijo, da velika večina ostalih članov nima nobene razsodnosti, da dela vse narobe in da so edino oni, ki razvidijo položaj. Taki člani so naravnost škodljivci društva. Kdor si ne upa s pametnimi razlogi zastopati svojega mnenja in si pridobiti med člani večine, tak s svojimi čisto otročjimi šikanami tudi ničesar ne doseže, razen tega, da društveno gibanje zastaja.

Žalosten pojav v društvu je često tudi to, da nekateri člani mesto da bi svoje zmožnosti udejstvovali, le bolj zabavljajo, a se ne oprimejo nobenega dela. Treba si je iztrgati iz srca zavist, otresti se prehude kritike in krepko prijeti za delo. Napačno je misliti, da naj sloni vse društveno delo na odbornikih ali celo na samem predsedniku. So slučaji, ko mora predsednik sam voditi tudi tajniške posle. Žalostno — a resnično!

Vsak član se mora dalje zavedati, da ni sam, da ima dolžnosti tudi do bližnjega. Iz ljubezni do drugih mora vse storiti, kar bi jim utegnilo prijati, opustiti pa, kar bi jim moglo škodovati, kar bi jih žalilo ali spravilo v nevoljo. Vsak tvoj korak bodi premišljen, dobrohoten in **ljubezniv.**

Medsebojno tovarištvo je predpogoj uspešnega društvenega delovanja. In to tovarištvo pokažimo tudi na zunaj. Tam, kjer se gre za čast tovariša·ice, naj mu bo tovariš·ica res tovariš·ica, ki se potegne za njega. **Če znajo drugi, kadar je treba, tako skupno nastopati, naj bi mi, od katerih ljudstvo pričakuje, da se res ljubimo, da smo si res tovariši, tega ne pokazali...**

Kar medsebojno tovarištvo največkrat kvari, je prevzetnost. **Komur je za stvar, ta bo z veseljem hodil na zborovanja, naj bo predsednik ta ali oni. Mi se ne zbiramo zato, da razpravljamo na naših zborovanjih osebne zadeve, ne zbiramo se zato, da bi politizirali ali modrovali, ampak zato, da vzbudimo vse učiteljstvo, da se vname za stanovska in pedagoška vprašanja.**

Gotovo pa je, da bo društveno delovanje le tedaj uspešno, če so v odboru le taki ljudje, ki uživajo zaupanje večine, zato si pa člani sami volijo odbornike. Vsem se pa nikoli ne more ustreči, a tudi tisti, čegar želja se ni uresničila, bo z veseljem deloval za procvit društva in se pokoril odredbam društvenega odbora in večine, saj se ne gre za posameznika, ampak za vse društvo.

Marsikdaj pade kaka žaljiva opazka — saj smo vsi ljudje, polni slabosti — a pravi tovariš·ica ne bo zato vzkipel, ker se zaveda, kako škodo bi napravil društvu. Najprvo se sporečeta dva člana, ta potegne na svojo stran tega, oni drugega, pa imamo v društvu dva tabora. In kako potem delati?

Da bo društvo cvetelo, mora vladati v njem veselje in volja. Zato naj skuša vsak 1. **da prinese v zborovalno dvorano veder obraz, s tem na vse navzoče ugodno vpliva; če pa se pokažeš z mrkim očesom, pobit in potlačen, bodi prepričan, da si vsem pričujočim pokvaril tiste ure skupnega življenja.**

2. **Podlaga razvitja vsake organizacije je red, disciplina! K društvenim zborovanjem prihajaj zato vedno ob pravem času. Ne zamujaj! Brez mene bodo že naredili. Ni res! Drugi čakajo in potem odhajajo nejevoljni domov in drugič se tudi ti poslužijo take razvade.**

V društvu mora biti nadalje parlamentarno, demokratično življenje. Nasprotniki moramo biti takim pojavom v društvu, kjer se komandira. Člani se morajo zavedati, da nimajo samo ušes, ampak tudi usta. A če naglašam, da imajo pravico govoriti pri vsem, kar se zgodi in se mora zgoditi v odboru, prav tako naglašam tudi dolžnosti, katere se morajo izpolnjevati, ako hoče organizacija obstojati.

Sklepom društvenega odbora se moramo pokoriti. Duh discipline je potreben za vse naše življenje. Seveda se pa mora tudi odbor ozirati na člane in ne sme delati po svoje, oziroma na lastno pest. (Velja tudi za vse naše višje društvene instance!) Če bi se to zgodilo, tedaj jim pa zakličemo: »Ne zahtevajte od nas, da bi z veseljem sodelovali, kjer se delajo računi in načrti brez nas in se vendar računa pri izvajanju na našo pomoč.«

Za nalogo si moramo obenem postaviti, da si ne **damo** odvzeti tega, kar se je po dolgem in težkem boju priborilo. Gledati moramo danes še posebno na to, da se doseže tudi za naš stan **primerno in dostojno gmotno stanje.**

To pa se ne da doseči s frazami in praznim govorjenjem, ampak z resnim delom, ki naj bo prvo delo in prva naloga vsakega izmed nas.

Z. Kotnik.

Tudi gospodinjsko nadaljevalno šolstvo v Dravski banovini lepo napreduje.

(Sklep uvodne·a tečaja za učitelj·ice gospodinjsko nadaljevalnih šol.)

V prostorih zavoda »Vesne« v Mariboru se je vršil od 18. do 29. avgusta t. l. uvodni tečaj za učiteljice, ki so že delovale ali žele v bodoče delovati na gospodinjsko·nadaljevalnih šolah. V tem uvodnem tečaju naj bi se prosvetne delavke seznanile z miselnostjo kmetskega ljudstva, prodrle naj bi v dušo kmetske žene, dobile vpogled v kmetsko družino, spoznale nje delo, trud in trpljenje, pa tudi veselje do lastnega ognjišča, rodne zemlje in kmetskega doma. V to svrho so se vršila vsak dan predpoldne in popoldne primerna predavanja po naslednjem razporedu:

1. Pomen nepokvarjenega kmetstva za zdrav organizem človeške družbe. Bistvo kmetskega stanu. Dežela in mesto. Izobraževalno·vzgojno delo med kmetskim ljudstvom. (Podavatelj referent za kmetsko nadaljevalno šolstvo g. Jože Krošl.)

2. Občestvo na kmetih, družina, vas. Občestvena državljanska vzgoja. (Pod. g. prof. Jože Jeraj.)

3. Narodopisje. Pomen. Odsev kmetske duše v kmetski kulturi. Kako gojiti umetniški čut na kmetih. Ljudski običaji, narodne noše. (Pod. g. prosvetni inšpektor dr. Franc Kotnik.)

4. Kmetska žena v slovenski literaturi. (Pod. g. prof. dr. Ivan Dornik.)

5. Kmetska poslopja in pohištvo. (Pod. g. prof. Fran Baš.)

6. Razvoj kmetskega stanu. Sedanji gospodarski položaj. (Pod. g. ing. Primož Simonič.)

7. Zdravstvo. Higijena žene. Bolezni v kmetski hiši. Nega dojenčkov in otrok sploh. Nega bolnikov. (Pod. primarij g. dr. Josip Benčan in dr. Vrtovec.)

8. Socialno skrbstvo na deželi. (Pod. ravnatelj dečjega doma g. Sl. Dimnik.)

9. Metoda pouka na gospodinjsko·nadaljevalnih šolah, učni pripomočki. (Pod. učiteljica ga. Anka Mešičkova.)

10. Pravilnik za gospodinjsko·nadaljevalne šole. Poslovanje. (Pod. g. referent Jože Krošl.)

Tečaja se je udeležilo 22 posvetnih učiteljic in 3 šolske sestre in sicer:

Bandel Marija iz Brežic, Bojec Štefanija iz Petrovč, Borštner Josipina, Bratanič Marija iz Ormoža, Grošelj Nada iz Maribora, Hrast Ivanka iz Makol, s. Horvat Rozalija iz Ptuja, Jager Marija iz Štor, Janko Marija iz Starega trga pri Rakeku, Kocijančič Julija iz Trzina, Kotnik Ana iz Sv. Jakoba v Slov. goricah, Kralj Marija iz Vurberga, Kulovec Vika iz Volte vasi, Mercina Danica iz Grahovega, Molan Marija s Pobrežja, Piano Ana iz Petrovč, Piano Mara iz Šmartna ob Paki, Plavšak Marta iz Trbovelj, Potočnik Pavla z Donačke gore, Premrov Marija iz Grahovega, Štancer Ana, Štukelj Vida iz Frankolovega, s. Toplak Romana iz Slov. Bistrice, Vodopivec Olga iz Sodražice, Vodušek Anica z Donačke gore.

Dne 29. avgusta se je tečaj skupno s tečajem za učitelje kmetskih nadaljevalnih šol slovesno zaključil ob prisotnosti pomočnika bana g. dr. Otmarja Pirkmajerja, ki je imel ob tej priliki daljši, globoko zamišljeni govor, iz katerega bodi tukaj posnetih le nekaj stavkov:

»Posebno skrb moramo posvetiti v naši državi kmetijstvu. Agrarna zemlja ima nebroj latentnih sil in skritih zakladov, ki se dajo izkoristiti. Zato pa je treba, da je naš kmetovalec naobražen, da je v zvezi s sodobnim napredkom svoje panoge, da je skrben gospodar, da je v svoji potrošnji racionalen in da izkoristi vsako priliko za pridobivanje in ojačanje svojega gospodarskega položaja. Zato posveča naša uprava posebno pažnjo prosvetljenju našega kmetskega prebivalstva. Kmetske in gospodinjske nadaljevalne šole so glavno sredstvo, potom katerega se naj širi sistematična kmetska prosveta na deželi. Posebne kmetijske in gospodinjske šole so pač v stanu posameznikom nuditi temeljitejšo kmetijsko, oziroma gospodinjsko naobrazbo, vendar v naših prilikah ne bodo mogle v kratkem času bistveno izpremeniti splošnega kulturnega nivoja našega kmetovalca. Zato moramo kmetsko in gospodinjsko nadaljevalno šolstvo z vsemi silami pospeševati, ker pričakujemo od njega najhitrejši učinek, ki bo rodil za kmeta praktične sadove...

Za napredovanje narodne prosvete je zato nadaljevalno šolstvo posebne važnosti. Učitelj dobiva vpliv na zrelejšega mladeniča, bodočega gospodarja, kateremu bo ostal trajen svetovalec in prijatelj. Učitelj sam se bo s takim občevanjem še mnogo bolj poglobil v dušo kmetovalca, spoznal njegove potrebe, pospeševal njegove težnje ter mu bo ob strani stal tudi v težjih časih... Naša kmetska dekleta in naše kmetske žene slove po svojih vrlinah. Upam si brez pretiravanja trditi, da je kmetska žena ona, potom katere je mogoče dati našemu selu bistveno drugo lice ter ga spraviti na višjo stopnjo v vsakem pogledu... Zaradi tega vam prav posebno polagam na srce, da cenite tudi važnost in pomen dela na gospodinjskih nadaljevalnih šolah, ker one niso namenjene samo napredku kmetske žene in kmetskih deklet, temveč vsega kmetskega doma in njegovega gospodarstva... Povsem se zavedam težav, ki so zvezane z vašim delom, in vem, da je treba mnogo idealizma in vztrajnosti, ako hočemo priti do uspehov in to naj vas bodri

LISTEK.

Narodne šole za slaboumnadarjeno deco.

(Pomožne šole.)

(Objavil prof. Dragoljub Branković, inspektor ministrstva prosvete in šef odseka za abnormalno deco v Beogradu — »Nar. Prosveta«, br. 65/1930.)

Ako ne smatramo kot prvi začetek pomožnih šol brezuspešno prvo prizadevanje za osnovanje zavodov v svrho vzgoje kretenov koncem 18. in začetkom 19. stoletja v Franciji, Ameriki in Nemčiji, potem je bila Nemčija neoporečno prva, ki je začela z ustanavljanjem **pomožnih šol.** »Oče pomožne šole«, Heinrich Stötzner*, učitelj gluhonemih v Leipzigu, je l. 1864. v svoji razpravi: »Šole za slabosposobno deco« napravil prvi stvarni poizkus in načrt za osnovanje pomožnih šol. Da ne bi žalil staršev, je Stötzner nazval to deco »slabosposobno« (schwachbefähigt) mesto, da bi rabil izraz »slabonadarjen«, »slaboumen« (schwachsinnig). S tem je izzval diskusijo v pedagoških krogih, v katero je posegel tudi dnevni tisk. Del javnosti je zavzel Stötznerjevo stališče, drugi del je pa smatral za pregrešno izločevati otroke, ki niso sposobni, da enakomerno napredujejo in sodelujejo z normalnimi otroki. V diskusiji se je pokazala zmešnjava pri naznačevanju pomena in naloge tem šolam, kakor so jo tolmačile šolske oblasti, občine in učitelji sami. Mislili so, da bi bile te šole potrebne le kot pomoč normalnim šolam, kjer naj bi deca dobila predpisano znanje in se usposobila **za** povratek v normalne šole. Kjer so se pojavile take šole, povsod se je tolmačil njih pomen v gornjem zmislu, kar je izzvalo ponovno borbo o tolmačenju nalog pom. šol. Pri tem se je pojavilo mnogo monografij, v katerih se je razpravljalo **o bistvu in nedostatkih slaboumnih,** praktični primeri so tudi dokazali, da otroci, ki so se povrnili iz pomožnih šol v normalno narodno šolo, niso mogli napredovati v osnovni šoli. Berlin sam je zastopal spočetka to pogrešeno stališče in otvarjal v narodni šoli »vzporedne razrede« za slabonadarjeno deco; medtem pa ima danes Berlin največ samostojnih pomožnih šol na svetu, **kar znači, da je uvidel pogrešenost svojega prvotnega mišljenja.** Skoro 30 let se je borila ideja samostojnih pomožnih šol za uveljavljenje v javnosti, dokler ni premagala z utemeljenimi razlogi nasprotno mišljenje ter utrdila dejstvo, **da je pomožna šola umestna edino le kot samostojen zavod za izobrazbo slabonadarjenih.** Tip slabonadarjenega je ugotovljen v medicinski, kakor tudi pedagoško·psihološki literaturi. Besedo »slabonadarjen« (slaboumen) je treba razumeti kot izraz intelektualno defektnega bitja, ki se ostro razlikuje z ene strani od normalnih, z druge strani od kretenov ter kaže napram zgornjim znaten plus, a napram normalnim minus sposobnosti. Normalni karakterizirajo take tipe kot abnormalne, defektne. **Nedostatki slabonadarjenega se kažejo v spominu, apercepciji, čuvstvovanju in volji.** Njihovo opazovanje je prazno, njihova pažnja je osredotočena tudi pri odrastlih le na zunanjost in čutnost, nikoli pa ne prodro v bistvo stvari; tako se predado brez odpora slučajnim vtisom. Ti vtisi ustvarjajo v njegovi zavesti le temno, medlo sliko. Če si kaj zapomnijo, se jim to često razbline ter izgine. Najčešče je pri slabonarjenem vse nejasno in netočno, zapomni si le deloma vsako stvar. V duševnem življenju se ne more povzpeti do višjih pojmov in idej, do višjega čuvstvovanja in volje. Pri njih ne obstoji nikak smoter življenja, nikdar si ne morejo ustvariti filozofskega pogleda na svet. Na žalost se tudi ne morejo povzpeti do pravega smisla in čutenja skupnosti; kratko rečeno: ne morejo pravilno pojmovati vsebino in vrednost življenja. Slabonadarjeni žive dan za dnem vedno pod vplivi in vodstvom drugih, ali vsaj naslonjeni na druge. Praznota njihove duše nima solze, sočustvovanja za tovariša, njim je vsaka bolečina bližnjega tuja, nepojmljiva. Tipična znaka slabonadarjenih sta pasivnost in slabost mišljenja. Slabonadarjeni ne vodi borbe proti družbi radi boljše ureditve, temveč je desinteresiran, asocialen, **a pri tem ne antisocialen.** Lahko se reče: večina slaboumnih je psihopatov, a vsi psihopati niso slaboumni. Pedagogika se je izkazala kot nezadostna za izobrazbo slaboumnih. Pri tako defektnih bitjih se ne more doseči cilja normalne šole, ker vzgojna sredstva pedagogike normalnih ne zadoščajo in tudi niso dovolj močna za izobrazbo slabonadarjenih.

Od slabonadarjenih ne moremo in tudi ne smemo pričakovati, da se mnogo nauče. Dovolj, ako se lahko orientirajo v rodnem kraju in ako pojmujejo najenostavnejše odnošaje skupnega življenja ter razumejo enostavno čtivo ter zadoste enostavnim zahtevam v pisavi. Dalje zadostuje, da znajo kupovati vsakdanje potrebščine v trgovini, pojmujejo in računajo proste odnose z metrom in utežmi ter poznajo na uro in koledar. Vsako bolj abstraktno in miselno delo moramo opustiti.

Za nesrečne starše, za družbo in otroke same pomeni pomožna šola mnogo. Pomožna šola pomeni intelektualno, moralno in ekonomsko rešitev slabonadarjenih, pomeni rešitev življenja; pomožna šola se bojuje proti prosjačenju, prostituciji in zločinstvu. Ena taka šola več, ena kaznilnica manj, kakor bi prilično rekel Diderot. Zapadne države pojmujejo to nalogo pravilno, ker hočejo z ustanavljanjem pomožnih šol reducirati izdatke za azile, kaznilnice in ječe, za katere uporabijo mnogo večje vsote, kakor za vzdrževanje pomožnih šol.

Vstop slabonadarjenega v pomožno šolo znači zanj dvig čuvstvovanja, razvijanje samozavesti in samozaupanja. Z vstopom v to spec. šolo postane otrok vreden član druž-

---

* **Opomba uredništva:** Heinrich Ernst Stötzner, šolski svetnik, rojen 2. junija 1832 v Großhain·u (Sachsen). Od l. 1851. do svoje upokojitve l. 1901. je neprestano deloval v dobrobit slaboumnih ter je s svojimi številnimi publikacijami mnogo pripomogel k razvoju pomožnega šolstva v Nemčiji. Sprva je služboval na drž. vzgojevališču za slaboumne v Hubertusburg·u, od l. 1855. pa na gluhonemnicah v Leipzigu in Dresdenu, kjer se je predvsem posvetil gluhonemim manjnadarjencem.